Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

LAUSUNTO

18.10.2023 KEHA/43762/2023

sara.kuitunen@eduskunta.fi

Työ- ja elinkeinojaosto perjantai 20.10.2023 klo 08.30 / HE 41/2023 vp / Lausuntopyyntö

HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
Teema: PL 32 - Työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen
Työllisyyden ja yrittäjyyden näkökulmat talousarvioesityksessä 2024

Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto

Pirkanmaan ELY-keskus on tiivistänyt tähän lausuntoon keskeiset havaintonsa vuoden 2024 valtion talousarvioesityksen lukuun 32.30 sisältyvien muutosten vaikutuksista paikallisella tasolla. Lausunnossa on keskitytty työ- ja elinkeinojaoksen lausuntopyynnössään mainitsemiin teemoihin.

Luvussa 32.30 esitettyjen määrärahojen osalta alueellisesti merkittävin on julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden momentti 32.30.51. Valtakunnallisesti momentin määrärahat vähenevät 36,9 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Kun huomioidaan se seikka, että momentin määrärahoista leikattiin noin 63,6 miljoonaa euroa vuodelle 2023, määrärahamitoitusta ei mielestämme voi pitää riittävänä.

Pirkanmaan työllisyystilanne on heikentynyt vuonna 2023. Konkurssien määrä on kasvanut ja työttömyyden suhteellinen kasvu on maan kärkeä. Nyt kaivattaisiin kipeästi valtion panostusta, jotta työttömyyden kasvu pystyttäisiin taittamaan.

Työllisyyden ja yrittäjyyden edistämisen keinovalikoimaan on tullut joitakin muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna, kuten esimerkiksi yritystoiminnan kehittämispalveluiden lakkauttaminen sekä Työkanava Oy:n rahoituksen puolittuminen.

Yritysten kehittämispalveluiden lakkauttamisella on suuri vaikutus alueellisesti. Pirkanmaalla on tehty vuosittain noin 4 miljoonan euron panostuksella lähes neljäsataa päätöstä yritysten kehittämispalveluista ja se on ollut oivallinen ja vaikuttava työkalu pk-yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi. **Työkanava Oy:n** rahoituksen puolittuminen ei näy Pirkanmaalla kovinkaan merkittävästi, mutta pidämme huolestuttavana kehitystä, joissa kaikkein vaikeimmin työllistyvien työllistymisen mahdollisuuksia heikennetään.

Seuraavassa muutamia nostoja asioista, jotka koemme Pirkanmaalla haasteellisina ja joilla on suuri merkitys työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Työttömyys lisääntyy

Tilastojen mukaan näyttää siltä, että taloustilanne heikkenee ja työttömien ja lomautettujen määrä kasvaa. Näemme, että nyt tulisi nyt panostaa työttömyyden vaikutusten lieventämiseen hyödyntämällä työvoimapalveluja aktiivisesti ja laajasti. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että työvoimapalvelujen tarjontaan varataan riittävästi määrärahoja, näistä merkittävimpinä ammatillista osaamista ylläpitävä ja täydentävä työvoimakoulutus sekä monimuotoiset valmennuspalvelut sekä jossain määrin myös palkkatuki.

Erityisesti rakennusalalla tulisi nyt panostaa ammatillista osaamista täydentävään yhteishankintana toteutettavaan työvoimakoulutukseen, kuten erilaisiin lyhytkoulutuksiin. Työnantajien tietoisuutta eri vaihtoehdoista tulisi lisätä, jotta ne osaisivat hyödyntää alan kausivaihtelut panostamalla työntekijöiden osaamisen kehittämiseen.

Pulaa osaajista

Pirkanmaalla panostetaan tehokkaaseen työnvälitykseen, rekrytointitarpeiden tunnistamiseen ja rekrytointien tukemiseen mm. yhteishankintakoulutuksella tai ammatillisella, rekrytoivalla työvoimakoulutuksella sekä muilla TE-palveluilla. Kansainvälisten osaajien rekrytointi on tunnistettu tärkeäksi tekijäksi osaajavajeen paikkaamiseksi. **Talent boost** -ohjelma on tukenut hyvin kansainvälisten osaajien rekrytointia ja onkin valitettavaa, että sen rahoitus lopetetaan. Aikaisemmin myös palkkatuki yrityksille on ollut rekrytointia tukeva väline, mutta 1.7. voimaan tullut palkkatukiuudistus on ensimmäisten kokemusten mukaan vähentänyt palkkatuen kysyntää.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää erittäin todennäköisenä, että työvoimakoulutuksen osallistujamääriä joudutaan pienentämään nykyisestä tasosta. Näkemyksemme mukaan yhteishankintakoulutuksen resurssit on turvattava tai niitä voisi jopa nostaa, sillä se on erinomainen väline osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseksi. Mielestämme yhteishankintakoulutusta tulisi myös markkinoida työnantajille huomattavasti nykyistä enemmän.

Kotoutumiskoulutuksen tarve kasvaa

Pirkanmaalla on toteutettu kotoutumiskoulutuksia määrällisesti paljon, mutta samalla laadukkaasti. Kotoutumiskoulutuksen tarve on näkemyksemme mukaan kasvussa ja toivomme, että tämä näkyisi mm. määrärahojen alueellisessa jaossa.

Määrärahojen kohdentamisessa on ymmärrettävästi alueellisia eroja mutta esimerkiksi Pirkanmaalla kotoutumiskoulutukseen on tarpeen kohdentaa huomattavasti enemmän määrärahaa kuin mitä meille vuosittain osoitetaan.

Uusien työpaikkojen syntyminen ja työllisyysasteen nostaminen

Uusien yritysten syntyminen on työllisyyden parantamisen kannalta oleellista. Siksi myös starttirahoja tulee varata riittävästi alkavien yritysten tukemiseksi. Starttirahojen käytön lisääminen ei kuitenkaan pelkästään riitä. Olisi tärkeää, että kehittyvää yritystoimintaa

tuettaisiin laadukkailla neuvontapalveluilla. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen lakkauttamisen myötä meiltä katosi hallinnollisesti kevyt, mutta silti laadukas väline, jolla juuri tähän tarpeeseen olisi voitu vastata.

Henkilöasiakkaiden palvelut ja TE-palvelut 2024

Vuosina 2022 ja 2023 on panostettu merkittävästi henkilöasiakkaiden aktiiviseen kohtaamiseen ja intensiivisempään asiakastyöhön. Pirkanmaan ELY-keskus näkee tämän kehityksen myönteisenä, mutta TE-palveluiden toimeenpanoon liittyvien määrärahojen leikkaus tulee aiheuttamaan haasteita. Näkemyksemme mukaan on välttämätöntä, että työnhakukeskustelujen ja aktiivisen työnhaun tukemisen lisäksi asiakkaille on tarjolla myös riittävästi muita tarpeenmukaisia palveluita, ja että ohjaus niihin on tehokasta.

TE-palvelut 2024

TE-palvelujen siirto työllisyysalueiden järjestämisvastuulle tulee olemaan iso muutos. Kunnilla on edessään isoja haasteita tehtävien organisoimiseksi ja palvelujen järjestämiseksi siten, että pystytään vastaamaan eri asiakassegmenttien tarpeisiin. Toistaiseksi on ratkaisematta suuri joukko avoimia kysymyksiä, jotka koskevat palvelujen siirtoa kuntiin.

Pirkanmaan ELY-keskus pitää erittäin tärkeänä, että muutosta toteutetaan asiakasnäkökulma huomioiden siten, että palvelujen järjestämisvastuun siirto ei näy palvelujen laadussa eikä määrässä. Koska kunnat vastaavat vuoden 2025 aikana toteutettavien palvelujen kustannuksista, on tärkeää varmistua siitä, etteivät vuoden 2024 aikana tehdyt sitoumukset sido liikaa kuntien käsiä. Kunnilla tulee olla mahdollisuus hankkia ostopalveluja ja tarjota palkkatuettua työtä vuonna 2025 omien tavoitteidensa mukaisesti. Näemme, että kunnat tulee ottaa vahvasti mukaan mm. eri palveluhankintojen suunnitteluun, jotta eri palveluja pystytään tarjoamaan sujuvasti heti vuoden 2025 alussa.

Toivomme, että palvelujen siirtoon ja niiden rahoitukseen liittyvät kysymykset kyetään ratkaisemaan mahdollisimman nopeasti, jotta kunnat ehtivät sopeutumaan mahdollisiin kustannusvaikutuksiin hyvissä ajoin. Näin voidaan osaltaan varmistaa TE-palvelujen laadukas ja tarkoituksenmukainen toteuttaminen myös vuonna 2025 ja siitä eteenpäin.

Johtaja Mika Sievi-Korte

Työllisyysasiantuntija Petri Lehtimäki

Tämä asiakirja KEHA/43762/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/43762/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lehtimäki Petri 19.10.2023 08:36

Hyväksyjä Sievi-Korte Mika 19.10.2023 08:37